

มหาสารคาม:

๑๖ ทศวรรษแห่งตักศิลานคร

พงศาวดารมีชีวิตจากรากเหง้าทางภูมิศาสตร์
สู่กิ่งก้านแห่งอารยธรรมอีสาน

แฟ้มข้อมูลทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์
เพื่อทำความเข้าใจว่าเหตุใดดินแดนที่ราบลูกคลื่นแห่งนี้
จึงได้รับการขนานนามว่า
ศูนย์กลางแห่งการศึกษาและสันติภาพ

สมการแห่งนามเมือง: จากภาษาถิ่นสู่นามพระราชทาน

กุดยางใหญ่ → มหาสารคาม (พ.ศ. ๒๔๐๘): การตีความใหม่ของราชสำนักกรุงเทพฯ
ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ที่เปลี่ยนย่านน้ำและดงไม้ ให้กลายเป็น หมู่บ้านที่มีต้นสาละใหญ่ อันสละสลวย

สะดืออีสาน: ภูมิศาสตร์แห่งที่ราบลูกคลื่น

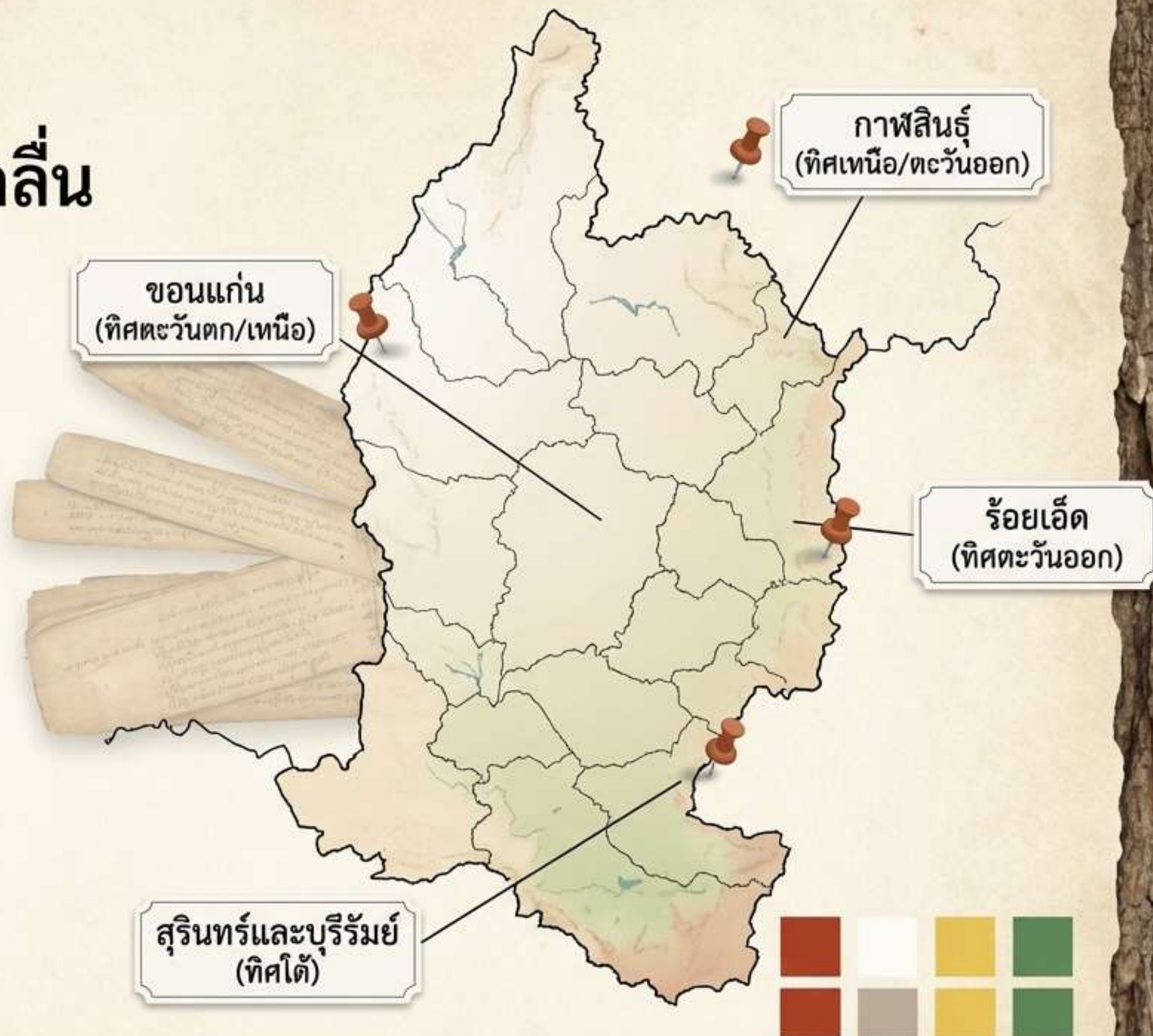

เนื้อที่รวม
๕,๒๒๘.๘๔ ตารางกิโลเมตร

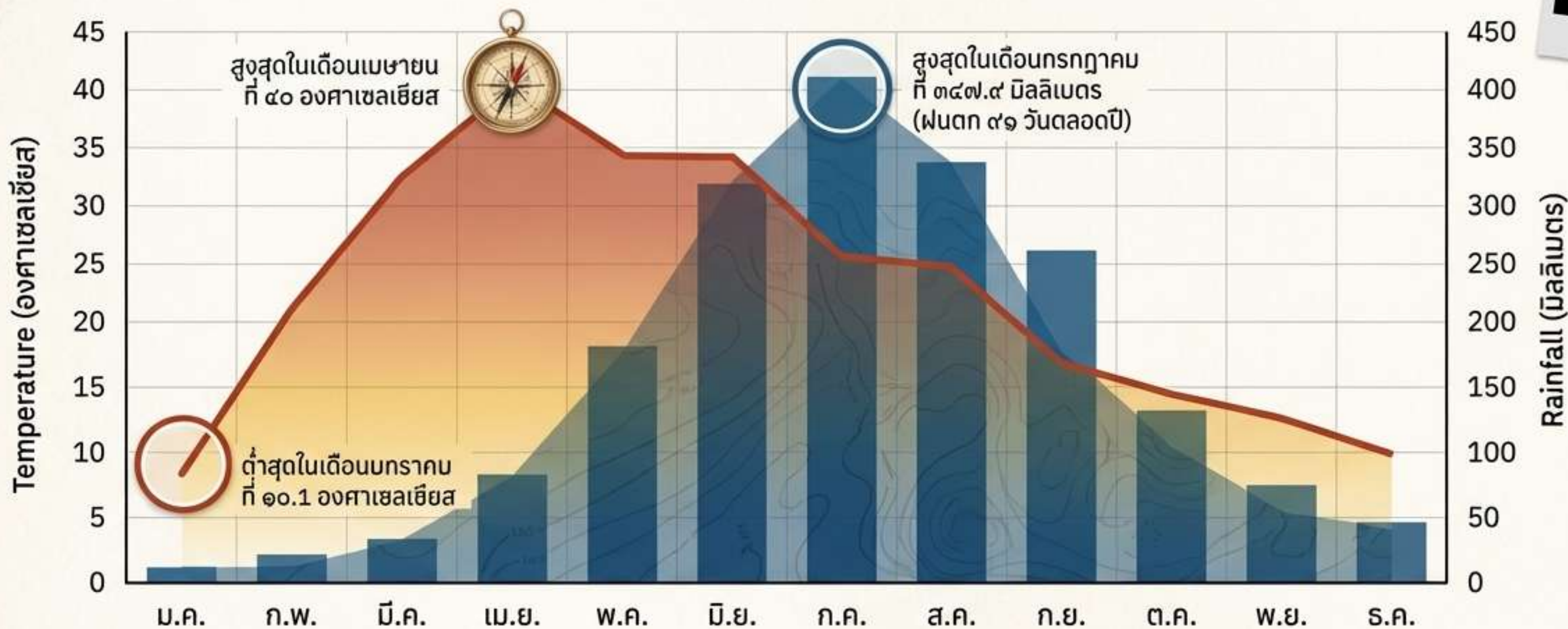
สูงจากระดับน้ำทะเล
๑๓๐ - ๒๓๐ เมตร

พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด
(เทลาดจากทิศตะวันตกและเหนือ
ลงสู่ทิศตะวันออกและใต้)

ทำเลที่ตั้งกึ่งกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ทำให้มหาสารคามปราศจากภูเขาสูงใหญ่
แต่ถูกหล่อเลี้ยงด้วยที่ราบลุ่มริมแม่น้ำชี
กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์แห่งการเชื่อมโยงผู้คน

วัฏจักรแห่งลมฟ้าอากาศ (สถิติปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔)

สภาพภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (Wet and dry climate)
สร้างเงื่อนไขที่ทำกายแต่สมบูรณ์แบบสำหรับวัฏจักรการทำนา
อันเป็นรากฐานของประเพณีท้องถิ่นที่ผูกพันกับฟ้าฝนอย่างแนบแน่น

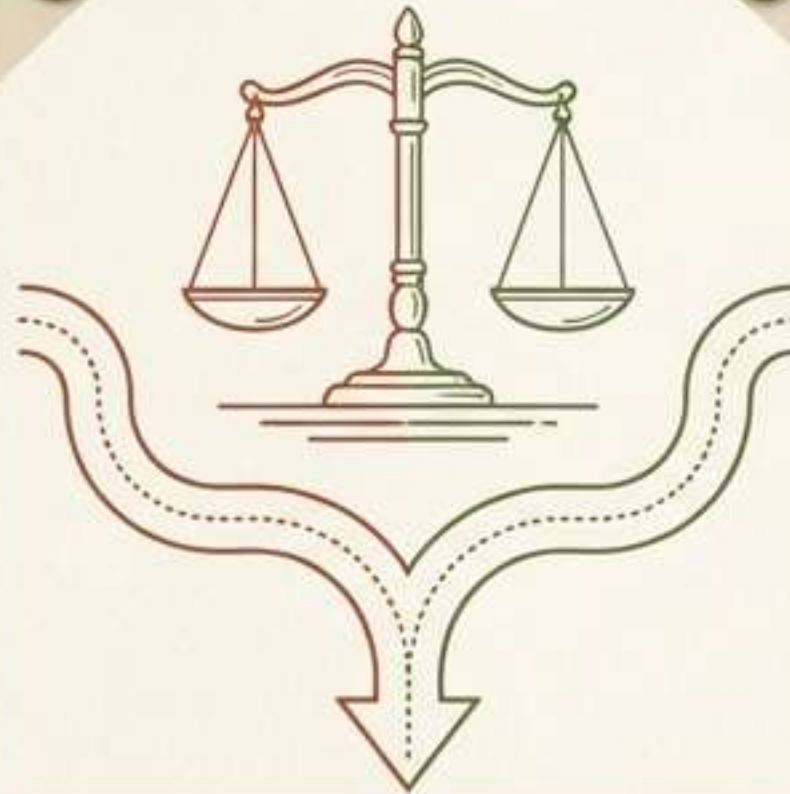
ทางแพรงแห่งการก่อตั้งเมือง (พ.ศ. ๒๔๐๘)

ท้าวบัวทอง

สถานที่เสนอ:
บ้านลาด (ทางทิศตะวันตก)

จุดเด่นทางภูมิศาสตร์:
ตั้งอยู่ติดฝั่งลำน้ำชี

วิสัยทัศน์:
ทำเลการค้า
สามารถพัฒนาเป็น
เมืองท่า ทางน้ำได้

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)
ทรงยุติความขัดแย้ง โปรดเกล้าฯ ให้ยก
บ้านลาดกุดยางใหญ่ ขึ้นเป็นเมืองมหาสารคาม
เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๐๘
บรรสานวิสัยทัศน์ทั้งสองเข้าด้วยกัน

ท้าวมหาชัย (กวด)

สถานที่เสนอ:
กุดนางไข/กุดยางใหญ่

จุดเด่นทางภูมิศาสตร์:
เป็นพื้นที่ดอนสลับแหล่งน้ำ

วิสัยทัศน์:
น้ำท่วมไม่ถึง
ปลอดภัยจากอุทกภัย
มีบึงน้ำจืดใช้ตลอดฤดูแล้ง

ปฐมบทแห่งเจ้าเมือง: พระเจริญราชเดช (กวาด)

นำไพร่พลและผู้สมัครใจอพยพกว่า ๕,๐๐๐ คน
(รวมถึงคนชรา ผู้พิการ และพระสงฆ์)
จากเมืองร้อยเอ็ดมาตั้งเมืองใหม่

วีรกรรมปราบศึกฮ่อที่เมืองหนองคาย
แม้ถูกกระสุนปืนตกจากหลังม้า
แต่ยังลุกขึ้นนำทัพประจัญบานจนได้รับชัยชนะ

นักปราชญ์และผู้ปกครองที่มีคุณธรรม
เป็นที่รักของราษฎรจนได้รับการขนานนามว่า
ญาพ่อหลวง (ดำรงตำแหน่ง ๑๕ ปี ถึงแก่พิราลัยวัย ๔๓ ปี)

พระราชทานบรรดาศักดิ์โดยรัชกาลที่ ๕: พระเจริญราชเดช วรเชษฐมหาขัตติยะพงศ์ รวิวงศ์สุรชาติ
ประเทศราชธำรงรักษศักดิ์ กิตติศเกรียงไกร ศรีพิชัยเทพวรธาตุพิศณุพงศ์ปรีชา สิงหบุตร สุพัฒนานคราภิบาล

พันธสัญญาแห่งมหาสารคาม (ตามสารตราตั้งเมือง)

ภาระหน้าที่ของเจ้าเมือง

- ชำระคดีความด้วยความยุติธรรม ห้ามคดีคั่งค้าง
- ห้ามปรามการสูบ กิน และซื้อขายฝิ่น (อนุญาตเฉพาะคนจีนและเจ้าภาษี)
- สร้างวัดวาอารามและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (เช่น การสร้างวัดเหนือ วัดกลาง วัดใต้)
- ส่งส่วย ราชสำนัก (จัดเก็บจากชายฉกรรจ์: เงิน ๒ บาท หรือ ผลแร่ ๖ กิโลกรัมต่อปี)

หน้าที่ของราษฎร

- ทำไร่นาประกอบอาชีพให้บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ มั่งคั่ง
- จ่ายภาษีส่วย (หาผลแร่ให้ได้ ๖ กก./ปี หรือจ่ายเป็นเงิน ทองคำ หรือยางรัก)
- ห้ามประพฤติตนเป็นโจรผู้ร้าย ลักทรัพย์ กดขี่ข่มเหงกัน

กฎระเบียบนี้คือรากฐานในการจัดระเบียบสังคมที่ผสมผสานหน้าที่ทางเศรษฐกิจ (ส่วยแร่) เข้ากับศีลธรรม (ห้ามฝิ่น/สร้างวัด)

พัฒนาการแห่งการปกครอง (พ.ศ. ๒๔๐๘ - ปัจจุบัน)

ศูนย์รวมจิตวิญญาณ: ศาลหลักเมือง

กำเนิดพร้อมเมือง (พ.ศ. ๒๕๐๘)

ทำมหาชัยได้รวบรวมไพร่พลและอัญเชิญ
เจ้าพ่อหลักเมืองจากร้อยเอ็ดมาประทับ
เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง

หมุดหมายทางภูมิศาสตร์

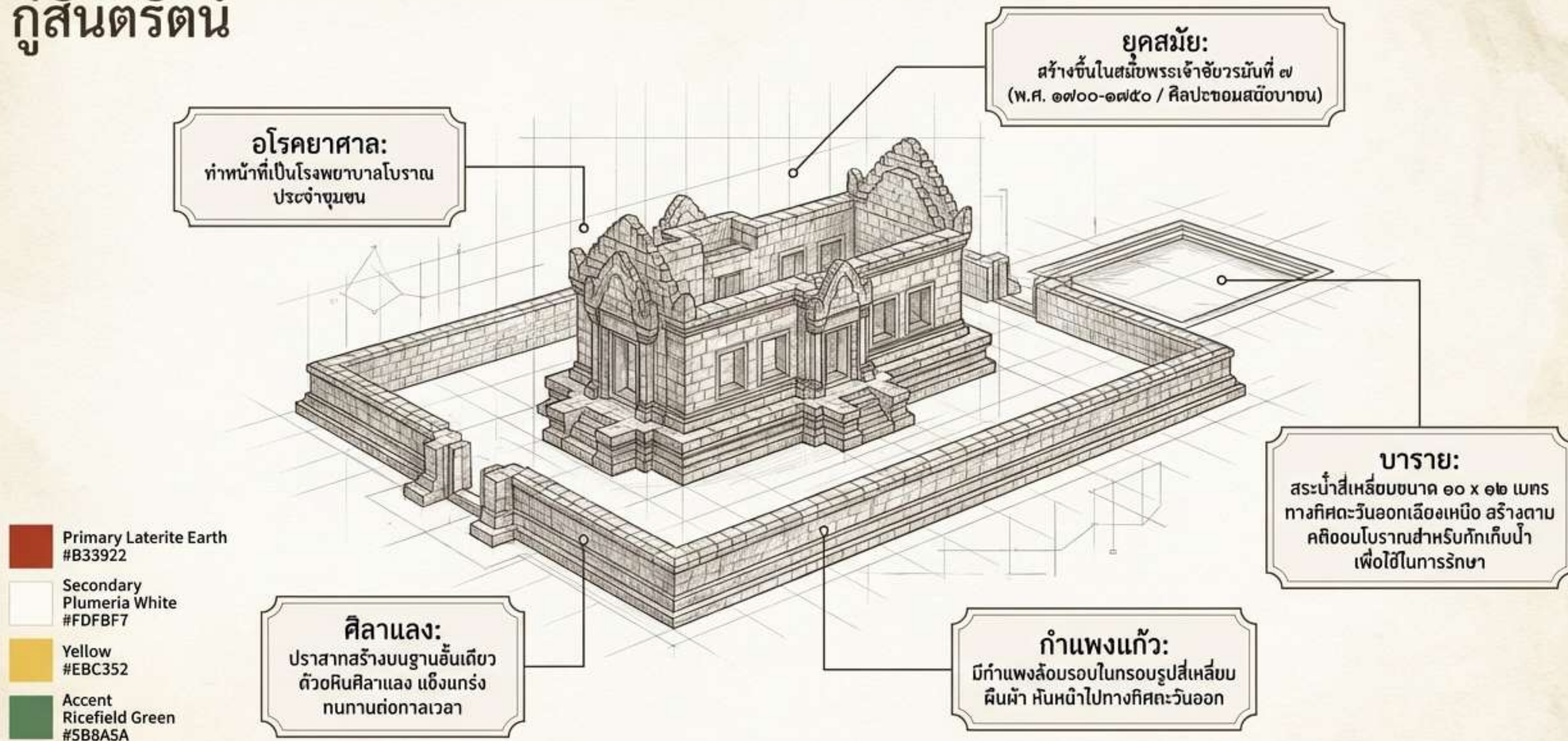
ตั้งอยู่หน้าโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม
ถนนนครสวรรค์ เดิมสร้างด้วยไม้
ก่อนจะได้รับการบูรณะและพัฒนาตามกาลเวลา

ศูนย์กลางแห่งความเคารพ

ไม่ใช่เพียงสถานที่ทางสถาปัตยกรรม
แต่คือพยานแห่งการโยกย้ายถิ่นฐาน
และความตั้งใจในการสร้างบ้านแปงเมืองให้เข้มแข็ง

สถาปัตยกรรมแห่งการเยียวยา: กุ้งสันตรัตน์

คลังสมบัติแห่งอีสาน: พิพิธภัณฑ์วัดมหาชัย

The Visionary

ริเริ่มโดย พระอริยานุวัตร (พ.ศ. ๒๕๐๗)
ผู้รวบรวมวัตถุโบราณเพื่อป้องกันการสูญหายไปยังต่างแดน
จนเกิดเป็น ศูนย์อนุรักษ์โบราณคดี

The Collaboration

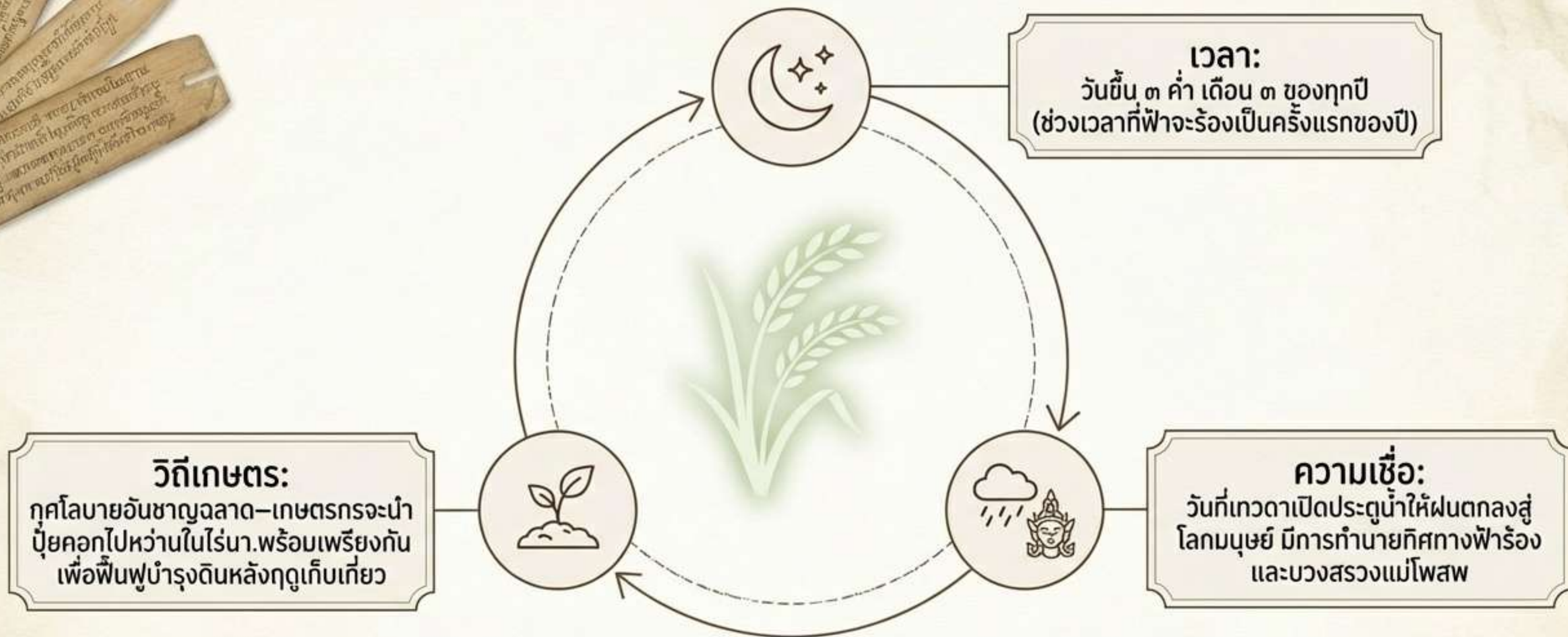
ได้รับการสนับสนุนจากนายกเทศมนตรี
(บริจาครถยนต์เพื่อตระเวนเก็บของเก่า) และต่อมายกระดับเป็น พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕

The Collection

สถานที่เก็บรักษาโบราณ เอกสารโบราณ พระพุทธรูป
ไม้แกะสลัก โลหะสำริด เครื่องปั้นดินเผา และธรรมาสน์
สะท้อนวิวัฒนาการศิลปกรรมอีสานและภูมิปัญญา
๑๒ เดือน

จังหวะแห่งผืนดิน: ประเพณีบุญเบิกฟ้า

การผสมผสานระหว่างความเชื่อทางจิตวิญญาณ (บูชาแม่โพสพ) และวิทยาศาสตร์การเกษตร (การฟื้นฟูดิน) เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับวัฏจักรต่อไป

สัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์

ตราประจำจังหวัด

ลักษณะ: รูปต้นไม้ใหญ่และท้องทุ่งนา

ความหมาย: สื่อถึงแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ ให้ความสุขแก่ประชาชนผู้มีอาชีพหลักคือการทำนาและเกษตรกรรม (ทำเกลือสินเธาว์ ไร่ฝ้าย เลี้ยงไหม)

ดอกไม้ประจำจังหวัด : จำปาขาว / ลั่นทมขาว (*Plumeria obtusa* L.)

พฤษศาสตร์: ไม่ยืนต้นขนาดเล็ก สูง ๔-๖ เมตร ดอกสีขาว กลิ่นหอม ๕ กลีบ

พฤษศาสตร์: ไม่ยืนต้นขนาดเล็ก สูง ๔-๖ เมตร ดอกสีขาว กลิ่นหอม ๕ กลีบ

สรรพคุณยาโบราณ: รากเหง้ารักษาจูสวัด ดอกผสมพลูเก้ไต้มาลาเรีย

ละท่อนถึงภูมิปัญญาการแพทย์ที่สืบทอดมาตั้งแต่ยุคก่อนรัตน

บทสรุป: ตักศิลานครแห่งสันติภาพและการเรียนรู้

รากฐานจากนักปราชญ์: ก่อตั้งโดยผู้นำที่ได้รับฉายาว่า ญาพ่อหลวง ผู้ปกครองด้วยธรรม มากกว่าการขยายอำนาจด้วยสงครามรุกราน

สายใยแห่งการอนุรักษ์: จาก อโรคยาศาล ในศตวรรษที่ ๑๒ สู่ แหล่งพงศาวดารโบราณ ที่วัดมหาชัย สะท้อนจิตวิญญาณของผู้รักษามรดก

ความยิ่งใหญ่ที่แท้จริง (มหา): ไม่ได้หมายถึงการพิชิตแว่นอื่น แต่คือการเป็นแผ่นดินที่ร่มเย็นตั้ง ดินสาละ ที่ดึงดูดผู้คน เป็นศูนย์รวมแห่งสติปัญญา และการศึกษาอย่างแท้จริง

มหาสารคาม... ไม่ใช่เพียงจุดหมายบนแผนที่
แต่คือพงศาวดารมีชีวิตที่ยังคงเขียนบทต่อไปในทุกๆ วัน